

Kan man lære noget af en 12-årig?

Et inspirationskatalog til elevinddragelse med erfaringer fra københavnske skoler

Analyse og Erfaringsopsamling | Fagligt Center | 2021

“Det at gå i skole handler primært om, at børnene skal have det godt og lære en masse ting. Vi skal være en skole, der er rigtig dygtig til at løfte vores børn dér, hvor der er udfordringer og lave fede undervisningsforløb - og det gør vi ved at inddrage børnene”

- Leder, Tagensbo Skole

Kære læser

Hver dag gør lærere og ledere i de københavnske folkeskoler sig erfaringer med elevinddragelse. I dette katalog har nogle af dem sagt ja til at dele disse erfaringer. Forhåbentlig kan det inspirere til en snak om, hvordan I på Jeres skole kan skabe bedre rum for elevinddragelse.

Inddragelse af eleverne er en del af den demokratiske dannelse. Samtidig viser erfaringer fra skolerne i dette katalog, at inddragelse kan øge elevtrivsel og motivationen. Eleverne har en viden om deres egen læring og trivsel, der ikke findes andre steder. De er eksperter på deres eget liv, og de kan bidrage med viden, som kan bruges til at kvalificere undervisningen og det pædagogiske arbejde.

Elevinddragelse kan ske i elevrådet, i klasseundervisningen eller ved, at den enkelte elev får en større rolle i egen læring. Omfanget kan ikke sættes på formel. Det forudsætter en kultur, hvor elever ikke kun modtager læring, men også er med til at forme læringen.

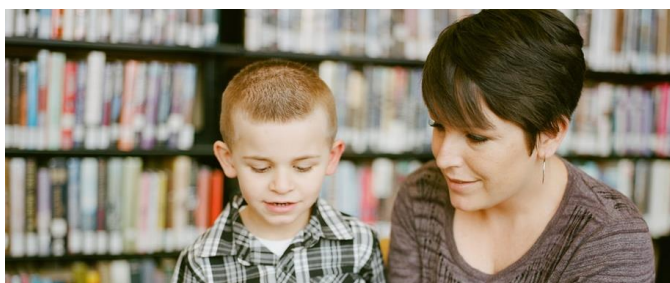
De københavnske skoler har forskellige forudsætninger for elevinddragelse. De ledere, lærere og pædagogiske personer, som deler deres oplevelser her, går derfor også forskelligt til opgaven. Hensigten er, at du og dine kolleger kan plukke fra de erfaringer og metoder, som passer til jeres skole. Kataloget afrundes med spørgsmål, som kan sætte gang i nogle overvejelser.

God læselyst!

Erfaringer fra København

Tre niveauer for elevinddragelse

Nedenfor præsenteres de erfaringer, som lærere og ledere i undersøgelsen har gjort sig med elevinddragelse på forskellige niveauer. Du kan læse uddybende omkring hver pointe på de følgende sider eller springe direkte til refleksionsspørgsmålene til slut.

Inddragelse på elevniveau

Elevens udvikling som samspil

Elevsamtaler kan...

-give læreren bedre forudsætninger for at **understøtte** den enkelte elev (s. 6)

-**involvare** eleven i egen og klassens læring (s. 7)

-give eleven et trygt rum, hvor der er plads til **feedback** (s. 8)

Inddragelse på klasseniveau

Klassen som et fælles læringsrum

Klasseinddragelse kan...

-skabe bedre løsninger, som flere har **ejerskab** til (s. 10)

-kvalificere undervisningen og **motivere** eleverne (s. 11)

-stille krav til læreren om at afgive kontrol og **rammesætte** medbestemmelsen (s. 12)

Inddragelse på skoleniveau

Skolen som demokratisk øvebane

Elevrådsarbejde kan...

-**kvalificere** beslutninger og understøtte et mere engageret elevråd (s. 14)

-give eleverne mulighed for at påvirke skolens værdier som **repræsentanter** for alle elever (s. 15)

-fremmes, når ledelse og lærere bakker op om en inddragende **kultur** (s. 16)

Inddragelse på elevniveau | Elevens udvikling som samspil

"En forudsætning for overhovedet at inddrage barnets stemme er jo, at man finder det relevant at lytte til børn. Jeg kan ikke understrege nok, hvad det skal bruges til. Det skal jo bruges i samskabende processer mellem elever og lærere"

- Leder, Øster Farimagsgades Skole

Inddragelse på elevniveau | Elevens udvikling som samspil

Elevsamtaler kan give læreren bedre forudsætninger for at understøtte den enkelte elev

Eleven ved noget, som de voksne ikke ved

Nogle skoler arbejder ud fra den opfattelse, at eleven er ekspert på sin egen læring og trivsel. Gennem individuelle samtaler skaber de et rum, hvor eleverne kan komme med deres perspektiver og holdninger. Denne viden kan spille en vigtig rolle i samarbejdet mellem lærer og elev. Elevsamtaler har forskellige navne på de københavnske skoler, men i dette katalog dækker betegnelsen over alle individuelle samtaler mellem lærer og elev.

På Strandvejsskolen har de i flere år arbejdet med elevsamtaler, som de kalder fokussamtaler, hvor hver elev har ca. 6-8 samtaler om året af et kvarters varighed. Samtalerne giver lærerne et indblik i det, der fylder i den enkelte elevs hverdag. Samtalerne har ikke en fast skabelon, men varierer alt efter klassetrin og aftales internt i lærerteamet.

"Vi kommer ikke for at have en samtale, hvor vi siger: 'Du skal huske at være stille i klassen'. Vi kommer for at lytte til eleven."

- Lærer, Strandvejsskolen

På Øster Farimagsgades Skole arbejder de med metoden 'Barnets stemme', hvor man gennem samtale med barnet berører otte forskellige trivselsindikatorer, f.eks. 'Hvordan går det i dit liv?', 'Har du kammerater?', 'Hvad har du brug for hjælp til, når noget er svært?'. Centralt i 'Barnets stemme' er, at elevens perspektiver høres og inddrages i de løsninger, som barnet og de voksne i fællesskab kommer frem til. På den måde oplever lærerne, at de når frem til bedre løsninger.

"Hvem ved mere om sig selv og udfordringerne end eleven selv? Altså de er jo specialister på deres eget liv." - Leder, Øster Farimagsgades Skole

Viden om eleverne muliggør bedre personlig sparring og støtte

Den faglige og personlige viden omkring den enkelte elev gør læreren bedre i stand til at spotte, hvornår en elev har brug for ekstra støtte eller sparring i undervisningen.

"Bare det, at man ved, hvordan de har det, betyder noget i ens undervisning. Så ved man, hvornår man skal have en hånd under nogen, eller hvornår man skal lade dem lidt være."

- Lærer, Strandvejsskolen

En lærer i indskolingen fortæller, at hun plejer at tage udgangspunkt i elevens nærmeste cirkler og taler derfor om venner og familie. Til samtalen beder hun f.eks. eleven om at tegne et stamtræ for at gøre det mere praktisk og tættere på eleven. Læreren fortæller, at fokussamtalerne er vigtige for hende ift. at opbygge en god relation til hver enkelt elev.

"...og så betyder det selvfølgelig rigtig meget for det relationelle, at vi har de hersamtaler. Bare det at have en viden om deres familier, at de ved, at jeg ved, hvordan deres familier er opbygget. Også i forhold til det faglige, at jeg ved, hvad de synes er svært eller let."

- Lærer, Strandvejsskolen

I udskolingen tager samtalerne i højere grad udgangspunkt i det faglige, hvor læreren får et vigtigt indblik i, hvilke tanker eleven gør sig om nuværende og kommende skolegang.

Inddragelse på elevniveau | Elevens udvikling som samspil

Elevsamtaler kan involvere eleven i egen og klassens læring

Viden fra elevsamtaler kan bruges i undervisningsplanlægningen

Den viden, som en lærer får om eleverne gennem elevsamtaler, kan bruges til at tilpasse undervisningen, så den tager højde for forskellige elevers styrker, udfordringer og præferencer.

En lærer fra Strandvejsskolen fortæller, at hun gennem elevsamtalerne kan få en dybere fornemmelse af, hvordan alle eleverne oplever undervisningen. Det er en viden, der kan være svær at tilegne sig i selve undervisningssituationen.

"Der er 27 børn i min klasse, og det er mange lige at danne sig et overblik over, når jeg står i timen i klassen. Så jeg synes, at jeg får en viden om den enkelte i fokussamtalerne, som er meget vigtig i forhold til min planlægning af undervisningen."

- Lærer, Strandvejsskolen

På flere skoler er der gode erfaringer med, at elevsamtalerne også er en mulighed for, at eleverne kan komme med værdifulde inputs og ideer til undervisningen. En lærer fra Strandvejsskolen pointerer i denne sammenhæng, at selvom eleverne kommer med feedback til undervisningen, er det ikke ensbetydende med, at undervisningen dagen efter er fuldkommen ændret - men det, at de som lærere lytter til eleverne og de forslag, som de kommer med, kan også være med til at skabe en oplevelse hos eleverne af, at læreren tager dem alvorligt.

Samtalerne kan skabe refleksion over egen læring og udvikling hos eleven

Når eleverne reflekterer over egen læring i en elevsamtale, bliver de mere opmærksomme på deres faglige udvikling og på, hvordan de kan påvirke denne. Det er en af de gevinster ved elevsamtaler, som flere lærere nævner.

19 københavnske folkeskoler har siden 2019 arbejdet med elevsamtaler i udskoling i form af 'Feedbacksamtaler'. Ved disse samtaler fortæller eleverne, hvad der fungerer og ikke fungerer for dem i forskellige undervisningssituationer og får derved reflekteret over egen læring og udvikling.

"Feedbacksamtalerne sætter fokus på elevernes faglige, sociale og personlige udvikling, og understreger elevens egen rolle og aktive valg i den proces. Det bliver mere tydeligt for den enkelte, at skolen også er et personligt udviklingsprojekt."

- Lærer, Evaluering af feedbacksamtaler (2020)

På Strandvejsskolen har de også erfaring med, at fokussamtalerne og den løbende dialog kan være med til at skabe mere refleksion blandt eleverne over egen læring og fagligt udbytte - særligt blandt de ældre elever. En lærer fortæller, at eleverne fra 6. klasse skal forholde sig til egen læring i alle fag, og læreren følger løbende op på, hvordan de vurderer sig selv. I de ældste klasser indebærer fokussamtalerne også, at eleverne reflekterer over egen uddannelsesparathed, og hvad der skal ske efter 9. klasse.

Inddragelse på elevniveau | Elevens udvikling som samspil

Elevsamtaler kan give eleven et trygt rum, hvor der er plads til feedback

Eleverne lærer at give og modtage feedback i et rum, der er deres
Gennem elevsamtalerne kan eleverne også lære at give og modtage feedback i en samtale, der sker på elevens præmisser.

"Det handler først og fremmest om at give eleverne et sted, som er deres. Det er elevens samtale. Jeg sætter bare strukturen for det."

- Lærer, Strandvejsskolen

En lærer fra Strandvejsskolen understreger, at en forudsætning for, at eleverne kan give feedback, er, at samtalerne sker i et trygt og fortroligt rum for eleverne. Der skal gives plads til, at eleverne kan komme med deres ærlige mening om f.eks. relationer til klassekammerater, undervisningen og deres lærere. Det er ikke altid let for eleverne at give feedback. Det er noget, som de lærer gradvist over årene, og for nogle er det sværere end for andre.

"Det er svært for mange elever at sidde og komme med en kritik omkring den voksen, en af deres lærere, men når de kan det, så ved man, at man er lykkes med at skabe et trygt rum."

- Lærer, Strandvejsskolen

Tillid i relationen til den voksne er afgørende

Tilliden i relationen til den voksne er afgørende for at skabe tryghed hos eleven, da elevsamtalerne kan være meget personlige.

Det oplever de på Øster Farimagsgades Skole, hvor de ifm. metoden 'Barnets stemme' har gjort sig mange erfaringer med at skabe et trygt rum under elevsamtaler. Det har bl.a. betydet, at eleverne nu har indflydelse på, hvilken voksen de ønsker at holde samtalen med.

"Vi havde f.eks. en udskolingselev, som pegede på, at han gerne ville tale med en børnehaveklasseleder, som den her elev havde været tryk ved."

- Lærer, Øster Farimagsgades Skole

Barnets Stemme er som udgangspunkt et værktøj, som anvendes, hvis elevens trivsel har vakt bekymring blandt lærere og pædagoger. Men metoden er efterhånden også blevet en forankret del af hverdagen og kulturen på skolen, og lærere og pædagoger oplever, at det kan have en positiv betydning for relationen mellem barn og voksen.

"Barnets stemme er blevet til flere forskellige ting her på skolen. Det er jo en institutionaliseret form for samarbejde i situationer, hvor der er noget, der er svært, men det er også blevet et rigtig godt hverdagsredskab, hvor man som lærerteam lige kigger hinanden i øjne og siger: 'Gad vide, hvad det er, der sker? Vi laver lige en 'Barnets stemme'."

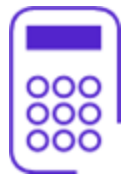
- Pædagog, Øster Farimagsgades Skole

Inddragelse på klasseniveau | Klassen som et fælles læringsrum

"Det skal opbygges fra en meget tidlig alder af, det her med, hvordan jeg som elev kan være med til at påvirke indholdet i undervisningen. Det kræver meget fra den enkelte lærer - det skal være en kultur [på skolen]"

- Leder, Nørrebro Park Skole

Inddragelse på klasseniveau | Klassen som et fælles læringsrum

Klasseinddragelse kan skabe bedre løsninger, som flere har ejerskab til

Lærerne oplever, at eleverne får større ejerskab til løsningen, når de er med til at definere problemet

Når hele klassen er med til at italesætte problemet, oplever læreren, at eleverne føler større ejerskab til den løsning, der iværksættes. Den erfaring har de gjort sig på Kirsebærhavens Skole, hvor de arbejder med metoden 'Aktionslæring', bl.a. med det formål at skabe forandringer i klasserummet.

En aktion starter altid med elevinddragelse i form af et klasseinterview, hvor eleverne skal fortælle om noget, de er glade for og noget, de gerne ville have, var anderledes. I en af klasserne har de arbejdet med emnet 'lytning', hvor eleverne skulle blive bedre til at lytte til hinanden og til læreren. I forbindelse med en klasesamtale gav mange af eleverne udtryk for, at der var for meget larm i klassen. Ud fra elevernes feedback udarbejdede lærerteamet forslag til løsninger – såkaldte 'aktioner'. Nu arbejder klassen med forskellige arbejdsatmosfærer med tilsvarende forventninger til støjniveauet og elevernes deltagelse.

"Vi mærker meget stor forskel på, hvordan eleverne tager imod nye tiltag, alt efter om de har været inddraget eller ej. I det her tilfælde har de været gode til at overholde de aftaler, der er lavet."

- Lærer, Kirsebærhavens Skole

Med lidt støtte kan selv de yngste elever bidrage til undervisningen

For flere af de lærere, der arbejder med klasseinterviews, har det været en stor aha-oplevelse, hvor meget eleverne faktisk kan byde ind med allerede i en tidlig alder, når samtalen understøttes, og man tager sig tiden til at høre, hvad de har på hjerte.

Klasseinterviews er først og fremmest en formaliseret og fast del af aktionslæringsmetoden, men flere lærere bruger også klasesamtalerne mere uformelt, fordi de oplever, at samtalerne har en værdi i sig selv og kan bruges i mange forskellige sammenhænge.

En lærer på Kirsebærhavens Skole fortæller, at hun sætter eleverne sammen i par af børn, der har svært og nemt ved at finde og give udtryk for deres mening. Eleverne øver sig så først på at sige deres mening til sidemakkeren, og eleverne hjælper hinanden med at opsummere, hvad det er, der tales om, og hvad opgaven er. På den måde er det muligt at lave øvelsen helt ned i indskolingen også.

"Vi er nået til et sted nu, hvor de alle sammen gerne vil sige noget. Der var på et tidspunkt, hvor nogen ikke ville, men efterhånden finder de ud af, at det ikke er farligt – og så vil de alle sammen gerne sige noget."

- Lærer, Kirsebærhavens Skole

Inddragelse på klasseniveau | Klassen som et fælles læringsrum

Klasseinddragelse kan kvalificere undervisningen og motivere eleverne

Evaluering af timerne kan gøre læreren i stand til bedre at tilpasse undervisningen

Flere lærere har gode erfaringer med at evaluere deres timer med eleverne og bruge deres input til at tilrettelægge undervisningen. Gennem korte evalueringer bliver lærerne klogere på elevernes interesser, viden, kunnen og foretrukne arbejdsformer. Derved bliver det nemmere at lave en undervisning, der er tilpasset den enkelte klasse.

"Hver elev og hver klasse er forskellig, så det er svært at gå ind i en klasse og sige, at det er det her, der fungerer. Du kan ikke planlægge al din undervisning én gang for alle."

- Lærer, Kirsebærhavens Skole

Lærerne oplever, at tilpasningen af undervisningen øger elevernes motivation. Forskning peger desuden på, at en efterevaluering af en undervisningstime er med til at konsolidere læringen hos eleverne. På Tagensbo Skole ligger det derfor i forventningen til lærernes klasseledelse, at timerne evalueres. Klassen skal tages med ind i afrundingen af timen; Synes børnene, at det har været en god time, og hvad kunne være gjort bedre?

"Det handler om viden og om at indsamle informationer for at kunne tilpasse sin undervisning og ageren ift. børnene - der er man nødt til at tale med børnene en gang imellem, hvorfor gør du og gruppen sådan? Det handler for læreren om at lære for at kunne tilpasse."

- Leder, Tagensbo Skole

Når man taler om elevinddragelse kan man også tale om en etisk forpligtelse og et særligt barnesyn

Med inddragelsen af eleverne i evalueringen af undervisningen følger også en forpligtelse til faktisk at bruge de input, som eleverne kommer med. Det betyder ikke - siger lærerne på Øster Farimagsgades Skole - at eleverne alene skal bestemme, hvad der skal ske i undervisningen. Men det, at man tager deres input alvorligt - uanset, hvor meget man så vælger at rette sig efter det - er en anerkendelse af, at deres perspektiv er relevant.

"En ting er, at vi ønsker at inddrage elevernes perspektiv, men det skaber også en forpligtelse hos os lærere; at vi faktisk bruger den viden bagefter. Der er meget etik i det også."

- Lærer, Øster Farimagsgades Skole

På Øster Farimagsgades Skole arbejder ledelsen med at udbrede et barnesyn, hvor elevens perspektiv altid er vigtigt, og hvor man tror på, at elevernes viden generelt har en stor værdi, da eleverne har en helt specifik viden om, hvordan man som elev bedst lærer og trives. Dermed kan eleverne bl.a. bidrage til at kvalificere undervisningen og gøre, så den opleves mere relevant af eleverne.

"Det er en forudsætning, at vi står på et ressourceorienteret barnesyn og har et reelt ønske om at lytte til børnene og omsætte noget af det, de siger, til handling. Der er jo en nysgerrighed og en forpligtelse til at høre om, hvordan lærer du bedst."

- Leder, Øster Farimagsgades Skole

Inddragelse på klasseniveau | Klassen som et fælles læringsrum

Klasseinddragelse kan stille krav til læreren om at afgive kontrol og rammesætte medbestemmelsen

Det kan være sårbart for lærere at slippe kontrollen med undervisningen og give decideret medbestemmelse til eleverne

I samtalerne om inddragelse pointerer flere lærere, at de jo står med det overordnede ansvar for undervisningen og for, at eleverne får lært det, de skal. Lærerne – især i udskoling – er ofte bundet af både eksterne krav til indholdet i undervisningen og af forventninger til elevernes præstationer. Det kan gøre det svært for læreren at afgive dele af kontrollen med undervisningen.

“Udfordringen er nogle gange, at for at føle dig tryk som lærer, så laver du din plan, og så vil du gerne følge den plan. Og hvor meget er der så plads til de her afstikkere? Hvis der skal være nogle afstikkere, så skal man som person kunne rumme det. Og det er endnu sværere i en coronatid, da man har det her faglige underskud. Der holder man sig nok endnu mere og strammere til planerne.”

- Leder, Nørrebro Park Skole

Mange af de interviewede lærere vælger derfor at give eleverne indflydelse på andre ting end selve indholdet i undervisningen, f.eks. undervisningsformen eller indsatser i forhold til klasstrivsel.

Lærerne sikrer f.eks. i tilrettelæggelsen af undervisningen, at der er afsat tid til aktiviteter, hvor eleverne er mere aktive og medskabende. Det kan f.eks. være, at eleverne bestemmer, hvilke emner der skal drøftes i engelsktimens klassesdebater.

Læreren sætter en klar ramme for elevinddragelsen

Det at kunne komme med relevant input til undervisningens tilrettelæggelse er noget, eleverne skal lære. Det kræver, at eleven er klædt på til det, f.eks. ved at have kendskab til målet med undervisningen eller aktiviteten. Det fortæller flere lærere. Og derfor arbejder de med at sætte en tydelig ramme for, hvordan de forventer, at eleverne skal bidrage og hvad, der skal komme ud af det.

“Eleverne skal oplæres i at sige deres mening – de skal turde. Det kan man træne fra de er helt små, og jo ældre de bliver, jo mere kan de udfolde det og stå ved, hvad de mener. Og der skal skabes et trygt rum, hvor eleverne ved, at deres bidrag er vigtigt.”

- Lærer, Strandvejsskolen

En lærer fortæller, at hun inddrager, f.eks. ved at opsætte en case, et dilemma eller en debat i klassen i forhold til det emne, der arbejdes med, eller ved, at eleverne skriver eller producerer noget, der kan være en form for feedback. Det kan være en spørgeskemaundersøgelse om trivsel, som eleverne selv laver. For eleverne betyder det, at de både er mere aktive i undervisningen men også, at de får en oplevelse af at kunne bidrage til den.

Når eleverne på den måde bliver understøttet i at kunne bidrage – både til problemløsning i klassen og til det faglige indhold – kan deres bidrag til gengæld være til stor nytte for læreren.

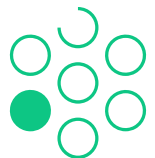
“Lærerne oplever, at deres egne udfordringer som underviser kan blive væsentligt mindre, når de bruger børnene som aktive samarbejdspartnere”
- Inklusionspædagog, Øster Farimagsgades Skole

Inddragelse på skoleniveau | Skolen som demokratisk øvebane

“Det kan godt være, at eleverne ikke kan stemme til et folketingsvalg, men demokrati er jo sindssygt mange ting. Det er ikke lige meget, hvad man synes, når man er 12 år”

- Lærer, Strandvejsskolen

Inddragelse på skoleniveau | Skolen som demokratisk øvebane

Elevrådsarbejde kan kvalificere beslutninger og understøtte et mere engageret elevråd

Elevernes viden kan bidrage til skolens drift og udvikling

På nogle af de skoler, vi har talt med, vægter elevernes holdninger og viden højt i beslutningsprocesser. På Nørrebro Park Skole har elevrådet et fast punkt på møder i skolebestyrelsen. Samtidig har ledelsen en åben-dør-politik, hvor eleverne også i hverdagen har mulighed for at tage kontakt og tale om dagligdagsproblemstillinger og behov.

"Som skoleleder kan jeg jo gå ud at beslutte en hel masse, men hvad hvis det ikke er det, som eleverne leder efter? Så kan det godt være, at jeg har et stykke papir, hvor der står, at jeg skal sørge for, at de kommer mere på lejrskole, men hvis det ikke er behovet, så sender jeg dem på en lejrskole, der er lige gyldig. Så er det smartere at høre, 'Hvad er det, I har behov for? Hvad er det, I gerne vil? Hvad kunne I godt tænke jer, at vi havde et fokus på?'"

- Leder, Nørrebro Park Skole

Inddragelsen af elevrådet i beslutningsprocesser giver også elevrådet en bedre forståelse af, hvorfor ledelsen på Nørrebro Park Skole nogle gange er nødt til at sige nej til forslag.

Inddragelse kan skabe et mere modent elevråd

Muligheder for at få mere indflydelse på skolens grundlæggende beslutninger kan motivere til et mere aktivt elevrådsarbejde. Eksempelvis har elevrådet på Nørrebro Park Skole igangsat en undersøgelse af tosprogede elevers faglige udvikling. Efterfølgende er det blevet et tema, som skolen fokuserer på.

På Strandvejsskolen arbejder et aktivt og engageret elevråd også med mere grundlæggende visioner for deres skole. Tidligere var fokus mest på praktiske forbedringer, der påvirker elevernes hverdag, såsom udearealer eller toiletforhold.

"Vi vil gerne have, at der ikke lugter af tis på toiletterne'. Det har elevrådet sagt på den her skole i 126 år. Men nu vil elevrådet noget andet. Nu tisser de ned i kummen. Det er ikke det, der er vigtigst mere."

- Lærer, Strandvejsskolen

Kontaktlæreren fra Strandvejsskolen fortæller, at elevrådet kan være et godt sted for eleverne at øve sig i at sige deres mening og komme med ideer til udviklingen af skolen. På skolen har de to elevråd, et for de små elever og et for de store. Kontaktlæreren fortæller, at der selvfølgelig er forskel på, hvad der bliver diskuteret på møderne i de to elevråd. I elevrådet i indskoling er det f.eks. vandruksjebaner og svømmebassiner, som eleverne drømmer om. Selvom indskolingseleverne kommer med urealistiske drømme, fortæller kontaktlæreren, at det stadig er en god øvelse for eleverne at tænke over, hvad der kan gøre skolen bedre, lære at sige deres mening højt og lytte til andre.

Inddragelse på skoleniveau | Skolen som demokratisk øvebane

Eleverrådsarbejde kan give eleverne mulighed for at påvirke skolens værdier som repræsentanter for alle elever

Eleverne kan være med til at sætte retning for skolens værdier udadtil

Flere skoler giver eleverne mulighed for at sætte deres præg på, hvad skolen repræsenterer udadtil. Eleverne bliver taget seriøst som "medspillere" for ledelsen/lærerne, selvom de med deres unge alder ikke har formelle demokratiske rettigheder i samfundet.

På Strandvejsskolen står elevrådet bl.a. bag kampagner og temadage, f.eks. LGBT+ temadage med budskabet om, at alle skal have lov til at være, som de gerne vil være. Det er initiativer, der kommer direkte fra elevrådet uden påvirkning fra ledelsen.

At give eleverne en fremtrædende rolle i udviklingen af skolens værdier skaber større ejerskab hos både elevrådet og den brede elevgruppe. På Øster Farimagsgades Skole får elevrådet råderum til at organisere fora, der fremmer ejerskabet for skolens værdier.

"Vi skal have en kæmpe drøftelse om hele vores værdigrundlag, hvor elevrådet - i samarbejde med ledelse, elevrådsrepræsentanter og skolebestyrelse - designer, hvordan den dag skal se ud, og hvordan vi får et retvisende billede af børnenes syn på værdierne."

- Leder, Øster Farimagsgades Skole

Eleverrådsarbejdet lærer eleverne at repræsentere en større gruppe

At repræsentere alle elever på skolen er en læringsproces for medlemmer af elevrådet. Det er vigtigt for inddragelsen af elevers meninger og holdninger, at medlemmer af elevrådet er i stand til at deltage aktivt over for voksne i skolebestyrelsen. På Nørrebro Park Skole arbejdes der helt fra opstarten af elevrådet målrettet med medlemmernes villighed og mod til at deltage aktivt i diskussioner og fastholde holdninger og samtidig forstå, at andres holdninger også har værdi.

"Eleverne er i skolebestyrelsen for at blive hørt, men også for at høre. De bliver delagtiggjort i den demokratiske proces, der er indbygget i en skolebestyrelse og skolens arbejde."

- Kontaktlærer, Nørrebro Park Skole

Når elever bliver en del af elevrådet, skal de lære at arbejde for det fælles bedste. Eleverne er vant til at navigere i nære relationer og fokusere på egne, individuelle behov. Men når de er en del af elevrådet bliver de en del af noget større.

"Jeg arbejder med at få dem til at forstå, at det ikke kun gælder dig og mig, men at det gælder nogle flere mennesker, det vi sidder og arbejder med her. Det er det, jeg forsøger at få ind fra starten af."

- Kontaktlærer, Strandvejsskolen

Inddragelse på skoleniveau | Skolen som demokratisk øvebane

Elevrådsarbejde kan fremmes, når ledelse og lærere bakker op om en inddragende kultur

Elevinddragelse kan starte i det små og vokse derfra

Ved at give eleverne medindflydelse ved f.eks. udmøntning af bevillinger, afholdelse af arrangementer eller valg af emner for temadage, forsøger forskellige skoler at fremme en kultur på skolen, hvor alle medarbejdere ser eleverne som en ressource. På Strandvejsskolen er der erfaringer med at engagere det samlede lærerkorps i anerkendelsen af elevernes initiativer.

"De andre lærere prioriterer virkelig det, som elevrådet kommer med. Da vi f.eks. havde lavet et spørgeskema til eleverne under corona, så prioriterede de, at det blev besvaret i onlineundervisningen. Og de bakker op om temadage. Det er ikke sådan noget, hvor de siger, 'Ej det har vi ikke tid til' eller 'Det gider vi ikke'. Jeg tror faktisk, at det er et sammenspil med alle, der er inde over."

- Kontaktlærer, Strandvejsskolen

På Øster Farimagsgades Skole understøtter metoden Barnets Stemme en kultur, som lærerne bruger i hverdagen, både i samarbejdet med kolleger og i samarbejdet med eleven.

"En af de ting, der gør det til at overskue at have det som en del af kulturen, det er, at når medarbejderne har prøvet det og inddraget barnet og deres perspektiv i den løsning, der kommer, så ser de jo, at de får nogle langt bedre resultater, end når vi sidder og bygger på vores egne antagelser som voksne. Så fordi det rent faktisk virker, så bliver det også nemmere at bære videre i en kultur."

- Pædagog, Øster Farimagsgades Skole

Elevrådets kontaktlærer hjælper eleverne med at få indflydelse

På flere skoler ser kontaktlæreren sin primære rolle som en hjælper, der rydder vejen for, at elevrådet kan udfolde sig uden at blive bremset af formaliteter. Det kan være ved at hjælpe med at organisere møder, udarbejde dagsorden, etc. På den måde får eleverne lov til at udfolde det politiske arbejde uden at blive bremset af formaliteter.

"Lyt til eleverne. Bak op om den måde, som de har behov for, at der skal gøres. Ryd vejen for bureaukratiske forhindringer. Det er virkelig bare dét, jeg gør."

- Kontaktlærer, Strandvejsskolen

Det kan skabe et mere engageret og aktivt elevråd, når deltagelsen sker på baggrund af interesse og engagement. Det oplever de på Nørrebro Park Skole, hvor der ikke gennemføres et egentligt valg til elevrådet, og hvor alle klasser ikke nødvendigvis er repræsenterede. Der skal ikke nødvendigvis vælges elever fra alle klasser, men alle inviteres til at deltage. For at skabe interesse for elevrådet arbejder de på Nørrebro Park Skole med at gøre elevrådet synligt for alle elever, f.eks. ved at stå for juleaktiviteter på skolen.

"Det at lade interesserede mennesker sidde i et elevråd for at prøve nogle kræfter eller ideer af, det synes jeg, er bedre end, at der sidder nogle, der er med i et elevråd bare fordi, de skal være med i et elevråd."

- Kontaktlærer, Nørrebro Park Skole

Eleverne efterspørger inddragelse

Udpluk fra undersøgelsen *Elevernes Stemme*

Fagligt Center har i 2021 til undersøgelsen 'Elevernes stemme' talt med elever fra 11 københavnske folkeskoler, Københavns Fælleselevråd og Ungerådet om, hvad der ifølge eleverne definerer god undervisning. Eleverne fortæller, at inddragelse er vigtigt for deres trivsel og læring.

Samme budskab har Københavns Fælleselevråd, som i forbindelse med dette inspirationskatalog er kommet med deres bud på god elevinddragelse. Eleverne lægger vægt på, at inddragelse kan være, at:

- Undervisningen løbende evalueres og tilpasses den enkelte elev og klasse.
- Eleverne får frie rammer til at løse opgaver på måder, de føler sig trygge ved.
- Eleverne har en relation til deres lærer og oplever, at læreren er interesseret i at høre deres mening - både individuelt og som klasse.
- Det gøres tydeligt, hvornår eleverne har mulighed for medbestemmelse, og hvornår undervisningen er besluttet af lærer/pensum.

Skriv til fac@kk.dk, hvis I ønsker den samlede undersøgelse 'Elevernes stemme' tilsendt eller find undersøgelsen i referatet fra Børne- og Ungdomsudvalgets møde d. 10.03.21 pkt 6.3 (<https://www.kk.dk/indhold/borne-og-ungdomsudvalgets-modemateriale>)

"Jeg har haft flere lærere, hvor man ikke følte, at læreren interesserede sig for, hvem du var. Altså det var fint nok, man fik lært, hvad man skulle lære. Men det er den der relation mellem elev og lærer, der bare gør, at det er bedre at være sammen i klasselokalet."

- Elev, 5. klasse

"Det er vigtigt, at en lærer har en åben dialog i klassen og spørger: 'Okay, hvad er fedt? Hvad fungerer godt ved mit fag? Ved mig som lærer? Fordi det er så forskelligt.'"

- Elev, 7. klasse

"Ved at have en lærer, der retter undervisningen til mine behov, lærer jeg ikke kun mere, jeg lærer også bedre. Det bliver mere hos mig."

- Elev, 8. klasse

Baggrund for kataloget

Arbejdet med dette inspirationskatalog blev igangsat, da BUU d. 12. august 2020 besluttede, at der skulle iværksættes videndeling omkring gode greb til elevinddragelse på københavnske skoler til inspiration mellem skolerne.

Inspirationskataloget bygger på interviews fra fem københavnske skoler.

I forhold til arbejdet med elevinddragelse på skoleniveau har vi talt med skolelederen og elevrådets kontaktlærer på **Nørrebro Park Skole** samt elevrådets kontaktlærer på **Strandvejsskolen**.

En lærer fra **Kirsebærhavens Skole** og skolelederen på **Tagensbo Skole** har bidraget med erfaringer, der særligt omhandler elevinddragelse på klasseniveau.

I forhold til inddragelse på elevniveau har vi talt med lærere og repræsentanter fra det udgående kompetencecenter på henholdsvis **Øster Farimagsgades Skole** og **Strandvejsskolen**, hvor de arbejder med metoderne 'Fokussamtaler' og 'Barnets Stemme'.

Kataloget er udarbejdet af Fagligt Center i Børne- og Ungdomsforvaltningen.
Kontakt os for ris, ros eller spørgsmål på fac@kk.dk.

Hvis du vil vide mere...

Metoder, der nævnes i kataloget:

Barnets Stemme: [Inspiration til børnesamtalen - erfaringer fra Barnets Stemme | emu danmarks læringsportal](#)

Feedbacksamtaler: [Feedbacksamtaler i udskolingen \(kk.dk\)](#)

Fokussamtaler: [Fokuspersonordning.pdf \(aula.dk\)](#)

Aktionslæring med inddragelse af børnenes perspektiver:
https://buf.kkintra.kk.dk/sites/buf.kkintra.kk.dk/files/media-root/Drejebog%20aktionsl%C3%A6ring%20med%20inddragelse%20af%20barnets%20perspektiv%2018.08.21_0.pdf

Elevrådsarbejde: [Kontaktlærer for skolens elevråd \(kk.dk\)](#)

Andet materiale omkring elevinddragelse:

Oxford Research og Børnerådet 2021

Hør godt efter! Kortlægning af kommunal børneinddragelse.

Link: [HØR GODT EFTER! DEL 1 KORTLÆGNING AFKOMMUNAL BØRNEINDDRAGELSE \(2021\) \(boerneraadet.dk\)](#)

Kommunernes Landsforening (KL) 2016

Involvering i børnehøjde: Opmærksomhedspunkter - involvering af børn og unge. Link: <https://www.kl.dk/media/10889/involvering-i-boernehoejde.pdf>

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) 2014 Elevinddragelse: Motiverende undervisning. Tæt på god undervisningspraksis på mellemtrinnet.

Link: <https://www.kl.dk/media/10889/involvering-i-boernehoejde.pdf>

Amondo & Egmont Fonden 2014

Guide til Elevinddragelse: Inspiration til lærer- og pædagogteam til at inddrage elevernes stemmer i læringsfællesskabet.

Link: <https://www.amondo.dk/wordpress/wp-content/uploads/2014/08/Guide-til-elevinddragelse.pdf>

Kan man lære noget af en 12-årig?

Refleksionsspørgsmål

- til drøftelse i teamet, med klassen eller til din egen refleksion

Inddragelse på elevniveau

- Har dine elever et trygt rum, hvor de kan tale ærligt omkring trivsel og læring?
- Bruger du eleverne aktivt i samarbejdet om deres egen læring?
- Rykker det ved din tilgang til eleven, når I har en snak om, hvordan det går?

Inddragelse på klasseniveau

- Bruger du viden fra dine elever, når du planlægger din undervisning?
- Bruger du inddragelse forskelligt fra klasse til klasse?
- Hvor kan dine elever have medbestemmelse i undervisningen og hvor kan de ikke? Hvorfor går grænserne her?

Inddragelse på skoleniveau

- Har elevrådet en aktiv rolle, når der skal træffes beslutninger for skolen?
- Bidrager eleverne med viden, som ledelsen/lærere/forældre ikke har?
- Arbejder I med at gøre elevinddragelse til en del af skolens kultur?